

opusdei.org

Kolégium Strathmore: Vzdelávanie bez rasových hraníc

V tejto epizóde „Fragmenty histórie“ Carlos Sotz rozpráva, ako sa Strathmore stal priekopníckym vzdelávacím modelom v Afrike, ktorý hľadal akademickú excelentnosť a kultúrnu integráciu v krajine poznačenej koloniálnym a spoločenským napätím.

05.10.2025

Kolégium Strathmore vznikol v Nairobi v roku 1961 v kontexte blížiacej sa nezávislosti a silnej rasovej segregácie vo vzdelávaní. Na podnet apoštolského delegáta svätému Josemaríovi Escrivá sa stal prvou multirasovou inštitúciou v Keni.

Carlos Sotz má za sebou bohatú kariéru vo vysokoškolskom vzdelávaní, pôsobil ako koordinátor projektov, riaditeľ a tajomník Strathmore University. Je doktorom pedagogických vied na Univerzite v Navarre a v súčasnosti je kancelárom Univerzity v Kigali, pričom svoju akademickú prácu spája s dobrovoľníckymi aktivitami v Nyali Study Centre.

Ďalšie články série Fragmenty
histórie

.....

V **Nairobi** sa v 50. rokoch 20. storočia jasne cítila atmosféra zmeny. Po desaťročiach britského kolonializmu bol hlas po nezávislosti nezastaviteľný. Ako takmer všetko v kolónii Kene, aj školy boli rozdelené podľa rás: Afričania, Európania, Ázijci a Arabi sa neučili spolu. Nebola to len otázka vzdelávania, ale odraz rozdelenia politickej moci v spoločnosti.

V roku 1957, keď už bola nezávislosť na obzore, apoštolský delegát v Keni — **Mons. Gastón Mojaisky-Perrelli** — napísal list španielskemu kňazovi, v Afrike zatiaľ málo známemu: Josemaríovi Escrivá. Žiadal ho o niečo veľké: založiť v Nairobi katolícku, multirasovú univerzitu.

Táto žiadosť sa stala východiskovým bodom pre Strathmore College, prvú

školu úrovne A v krajine, ktorá prelomila rasové bariéry. Jej história nám hovorí nielen o vzdelávaní, ale aj o inej vízii a novom spôsobe prítomnosti vo svete.

Dovtedy bol školský systém v krajine organizovaný podľa rás, čo určitým spôsobom napodobňovalo rozdelenie pôdy a obytných zón. Väčšina škôl v Keni, podobne ako v iných afrických krajinách, bola vedená misionármi. Rozhodnutie mať školy podľa rás bolo politicko-administratívnou záležitosťou tej doby.

Myšlienka multirasového vzdelávacieho systému bola nová a zdala sa nemožná.

Prieskumná cesta

List apoštolského delegáta Mons. Mojaisky-Perrelli dorazil do Ríma koncom októbra 1957. Sotva týždeň na to mu Josemaría Escrivá odpovedal: pošle do Kene dvoch

mužov z Opus Dei, aby zmapovali situáciu.

Koncom februára dorazili do Nairobi mladý anglický právnik Michael Richards a írsky kňaz s technickým vzdelaním Paul Cummings. Ich cieľom bolo pozorovať stav školstva, počúvať záujemcov a ak sa naskytne príležitosť, otvoriť trhlinu v múre segregácie.

Ešte pred ich príchodom poslal apoštolský delegát dotazník zodpovedným za katolícke školstvo vo východnej Afrike. Odpovede boli jednoznačné: založiť univerzitu od nuly bolo v tom čase preludom.

1. a 2. marca sa v Mombase stretli s niektorými z týchto klerikov, medzi nimi aj benediktínom Kominiakom, ktorí odporúčali začať skromným Certifikátom vyšších štúdií. Iní pripomínali, že ani Južná Afrika či Kongo

nemali porovnateľné katolícke univerzity.

A všetci sa zhodovali na vhodnosti riešenia sa začleniť do Londýnskej univerzity alebo inej prestížnej univerzity. Okrem toho biskup z Kampaly (Uganda) upozorňoval, že projekt podporí len vtedy, ak kvalitou prekoná renomovanú Makerere University College, na ktorú britská vláda vynaložila šesť miliónov libier.

Ale ako s tým súperiť bez rozpočtu a infraštruktúry? Sám Apoštolský delegát navrhol začať bez povolenia, predložiť hotové fakty a potom... sa uvidí.

Premenných a názorov bolo veľa. Preto otec Cummings dôkladne študoval koloniálne zákony, oboznámil sa s predpismi o prevodoch pôdy a imigrácii a rozhodol sa, že nemá zmysel dostávať sa do sporu s úradmi. Bol za

to, aby sa od začiatku riešili len tie výzvy, ktoré boli nevyhnutné.

Nasledujúci mesiac (apríl 1958) poveril svätý Josemaría Cummingsa v Ríme začať prácu Opus Dei v Keni. „Okolnosti sú také výnimočné — povedal mu — že nemôžeme rozhodnúť všetko odtiaľto. Ty budeš musieť improvizovať podľa potreby.“

Otec Cummings strávil nasledujúce mesiace v Írsku a Anglicku, kde skúmal možnosti budúcej univerzitnej afilácie pre Kolégium. Všetci klerici so skúsenosťami v Afrike, ktorých sa pýtal, zdôrazňovali, že sa nesmie narušiť systém pôdných dotácií či subvencií, ktoré koloniálna vláda už poskytovala cirkevným inštitúciám.

Cirkev vo východnej Afrike bola vtedy taká chudobná, že nijaká diecéza nedokázala prežiť bez podpory *Propaganda Fide*, nieto ešte katolícke školy, ktoré sponzorovala.

V apríli 1958 napísal arcibiskup Nairobi, írsky misionár John Joseph McCarthy zo Spoločnosti Ducha Svätého, svätému Josemaríovi z nemocničného lôžka v Dubline, kde podstúpil lekársky zákrok. Jeho odkaz bol jasný, keď hovoril o „potrebe, naliehavosti a dôležitosti húževnato pokračovať v tomto projekte“. Tieto slová boli rozhodujúce.

O niekoľko dní neskôr dorazil aj list arcibiskupa Dar es Salaamu, Mons. Edgara Aristida Maranta, švajčiarskeho kapucína. A tak sa medzi varovaniami, nádejami a presvedčeniami zrodil záväzok (a sen) Opus Dei začať multirasovú vzdelávaciu inštitúciu v srdci Afriky.

Základy Strathmore: vízia, spojenectvá a autonómia

V polovici 20. storočia zažívala východná Afrika bezprecedentnú vzdelávaciu transformáciu. Niektorí

britskí odborníci navrhli pridať do stredoškolského vzdelávania dva roky pokročilej alebo preduniverzitnej úrovne ako krok pred vznikom skutočne multirasovej a medziteritoriálnej africkej univerzity.

V Keni spustila koloniálna vláda v roku 1961 tento program pre africké školy pod názvom Higher School Certificate (HSC) a ponúkla subvencie náboženským inštitúciám. No takmer neexistovali priestory pre multirasové vzdelávanie.

Aj keď niektoré inštitúcie (ako Makerere University College a Royal Technical College v Nairobi) robili prvé kroky k väčšej integrácii, multirasové vzdelávanie bolo raritou a model segregovaných škôl zostával dominantný.

Tento odpor voči multirasovému modelu sa zvlášť cítil medzi európskymi osadníkmi. V liste

uverejnenom v denníku *East Africa Standard* vyjadrila jedna pani obavy, ktoré mali mnohí rodičia: že normalizácia multirasových škôl by ich prinútila posielat' deti do zahraničia alebo, čo bolo ešte horšie, zbavila by ich kultúrneho prostredia, ktoré si chceli zachovať. Tento kontext rasových a vzdelávacích napätí bol výzvou, ktorej čelil projekt Strathmore.

Napriek týmto ťažkostiam sa arcibiskup McCarthy rozhodol podporiť nový projekt Opus Dei, ktorý sa od začiatku koncipoval ako multirasové centrum s plnou autonómiou a univerzitnou orientáciou. Preto sa od začiatku prezentoval ako *College*, bez ponuky stredoškolského vzdelania na bežnej úrovni.

Vzdelávací systém v Keni po nezávislosti mal podobu 7-4-2-3: 7 rokov základnej školy, 4 roky

strednej školy (O level), 2 roky pokročilej úrovne (A level) a 3 roky univerzity. Tento systém platil do roku 1985, keď ho prezident Daniel Arap Moi zmenil na 8:4:4, pričom zjednotil dve úrovne stredoškolského vzdelania, ale zachoval celkový počet rokov školskej dochádzky.

Pred nezávislosťou sa vzdelávanie zakladalo na rasových rozdieloch a jeho kvalita odrážala politickú moc jednotlivých etnických skupín.

Afričania, ktorí mohli chodiť do školy, dostávali základné vzdelanie, ktoré im umožňovalo prístup k odbornej príprave a pripravovalo ich na manuálnu alebo príležitostnú prácu.

Súčasne sa Afrika otvárala svetu. V roku 1959 zorganizoval katolícky líder Tom Mboya projekt známy ako *Kennedy Airlifts*, vďaka ktorému viac ako 800 mladých Afričanov — mnohí z nich z Kene — získalo štipendiá na

amerických univerzitách, s podporou osobností ako John F. Kennedy, Martin Luther King, Harry Belafonte či Sidney Poitier.

„Let 81“, ktorý pristál v New Yorku v septembri toho roku s prvými študentmi, prelomil rasové bariéry a vyvíjal tlak na koloniálnu vládu. Toto otvorenie sa sveta sa časovo zhodovalo s projektom, ktorý Opus Dei podporovalo v Keni na vytvorenie akademickej inštitúcie vysokej úrovne orientovanej na rasovú inklúziu.

Rozhodujúci impulz prišiel zo Svätej stolice. V roku 1959 *Propaganda Fide*, neskôr známa ako Kongregácia pre evanjelizáciu národov a dnes súčasť Dikastéria pre evanjelizáciu, súhlasila s finančnou podporou projektu, pod podmienkou, že bude mať vlastnú právnu subjektivitu a autonómiu riadenia.

Apoštolský delegát potvrdil svoj súhlas 26. augusta toho roku. Dohoda sa podpísala 14. marca 1960: Opus Dei postaví a bude spravovať preduniverzitné kolégium a študentskú rezidenciu, obe multirasové, s podporou katolíckej hierarchie. Stavebné práce sa začali v júli toho istého roku a čoskoro sa Strathmore stal realitou, ktorá otvárala cestu k budúcej univerzite.

Ako udržať projekt

Ekonomická udržateľnosť kolégia bola neustálou obavou. Prostriedky, ktoré mali, nepokrývali náklady na kolégium takejto úrovne, najmä pre ťažkosti afrických študentov platiť školné.

Podpora zo strany *Propaganda Fide* bola istá... ale ako dlho sa bude projekt na ňu môcť spoliehať? Aký bol najlepší spôsob, aby bol Strathmore udržateľný bez toho, aby sa vzdal multirasového charakteru?

Túto otázku riešil Cummings na viacerých stretnutiach s vládnymi predstaviteľmi. Jedným z najzložitejších bodov bola otázka školného. Vláda chcela dávať subvencie, ale iba pre afrických študentov. Zdalo sa teda ťažké integrovať neafrických študentov bez toho, aby to ovplyvnilo financovanie.

Otec Cummings mal vždy jasné kritériá, ktoré si prijal Josemaría Escrivá pre vzdelávacie iniciatívy v Keni. Museli byť multirasové a otvorené pre učiteľov a študentov, ktorí neboli katolíkmi ani kresťanmi; mali byť profesionálnou a laickou iniciatívou, nie misionárskou školou; a študenti museli platiť aspoň symbolickú sumu, „pretože ľudia si nevážia ani neberú vážne to, čo dostanú zadarmo, a navyše ich to môže ponížiť alebo v nich vyvolať komplexy“.

Rozhovory medzi Cummingsom a vládou napokon dospeli k dohode, že Strathmore College bude ponúkať multirasové vzdelávanie s financovaním prispôsobeným potrebám všetkých študentov, afrických aj neafrických. Neexistoval na to jasný legislatívny rámec, no projekt sa prerokoval v koloniálnom parlamente, správa prenikla na verejnosť a to umožnilo jeho realizáciu.

Napokon Strathmore College otvorilo svoje brány 6. marca 1961, dva roky pred nezávislosťou Kene.

Rasová integrácia

Strathmore College bol od svojich začiatkov priestorom kultúrnej integrácie v kontexte nového národa tesne pred nezávislosťou. Jeho dizajn podporoval úzke spolužitie: každá ubytovacia jednotka, bez zámkov a bez individuálnych izieb, hostila

piatich študentov z rôznych
etnických a rasových prostredí.

Každá jednotka obsahovala spoločnú
študovňu a bola prepojená s
kúpeľňami a izbami učiteľa. Tento
dizajn predchádzal akýmkoľvek
pokusom o izoláciu a spoločný život
pomáhal študentom učiť sa spolu od
používania nástrojov až po základné
pravidlá osobnej hygieny.

Rasové miešanie sa podporovalo
aktívne. Vedenie školy rozdeľovalo
do každého ubytovacieho bloku
Afričanov z rôznych kmeňov spolu s
Ázijcami a Európanmi. Používanie
angličtiny a svahilčiny (afrického
dorozumievacieho jazyka) bolo
povinné a používanie materinských
jazykov sa neodporúčalo, aby sa
podporila spoločná komunikácia.

Táto integrácia nebola automatická
ani jednotná: africkí študenti
zvyčajne prichádzali na odporúčanie
svojich školských riaditeľov, zatiaľ čo

Ázijci a Európania pochádzali z rodín, ktoré súhlasili s účasťou na skúsenosti, ktorú ponúkalo Strathmore.

Dynamika medzi študentmi ukazovala súčasne napätia aj úspechy. Niektorí africkí študenti mali tendenciu združovať sa s príslušníkmi vlastného kmeňa, až kým sa postupne neotvorili ostatným. Príbehy ako ten o Alfredovi Pondo, ktorý tvrdil, že si lepšie rozumel so svojím európskym spolubývajúcim než s africkými, ukazujú komplexnosť vzťahov.

Športy ako rugby, ktoré sa praktizovali na školách pre bielych, uľahčili integráciu: tímová práca, ktorá ho charakterizuje, si vyžadovala vzájomnú dôveru bez ohľadu na farbu pleti, ako to dokazuje priateľstvo medzi Rayom Stanleyom a Ferozom Kassamom. Spoločný život na kampuse vytváral

aj hlboké putá s učiteľmi, ako v prípade Davida Hogga, ktorý sa oženil s dievčaťom z Goa a pokrstil svoju dcéru v kaplnke kolégia.

Záver

Bývalý College v nasledujúcich rokoch rástlo až do súčasnosti. V roku 1993 sa presťahovalo do nového kampusu, ktorý bol postavený s podporou vlády. V roku 2001 vláda povolila College začať poskytovať univerzitné študijné programy a v roku 2008 udelila štatút (charter), aby sa Strathmore University mohla spravovať autonómne ako súkromná univerzita.

Aj dnes sú aktuálne slová *Ut omnes unum sint* („aby všetci boli jedno“ — Jn 17,21), ktoré svätý Josemaría navrhol pre erb Strathmore College. Keňa má 42 kmeňov. V tejto krajine, ako aj v mnohých iných afrických štátoch, je jednota trvalou výzvou. O to viac v Strathmore University,

ktorá má študentov z 26 afrických krajín.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/kolegium-strathmore-
vzdelavanie-bez-rasovych-hranic/](https://opusdei.org/sk-sk/article/kolegium-strathmore-vzdelavanie-bez-rasovych-hranic/)
(17.03.2026)